

Tijdens de training 'Pensioen in zicht' beraden gepensioneerden zich op een nieuwe toekomst. Voor de een de kroon op het werk, voor de ander een gedwongen keuze. "Ik kiek wel wat het wordt."

Wat ga je het meeste missen van je werk? Trainer Adrienne Wijlaars kijkt vragend de kring rond. Aan de rand van de uitgestrekte Schoorlse duinen bezinnen 21 cursisten, (aanstaande) gepensioneerden en hun partners, zich deze week in een luxe hotel op hun toekomst. Een week van terugkijken en vooruit zien, talenten en passies benoemen, wandelen, golfen en borrelen in de bar.

Allen hebben ze de training 'Pensioen in zicht' aangeboden gekregen door hun werkgever. "Mijn collega's zal ik zeker missen", antwoordt Fiep van der Meulen (59), tot voor kort werkzaam bij een woningbouwcorporatie. "Maar na 43 jaar werken heb ik nu veel zin om andere dingen te gaan doen." Haar partner, docent Arnold Rave (57), kijkt haar stralend aan. De relatie is nog pril. In de groep worden ze al snel de tortelduifjes genoemd. Ook Marijke Roef (62), voormalig hoofd tentoonstellingsdienst en hoofd externe betrekkingen bij het Van Abbemuseum, zal alle contacten in de kunstwereld missen. "Maar ik vind het spannend om te zien wat er nu op mijn pad komt."

Afscheidscadeau

Het gezelschap is divers. Een docente Frans, een dierenarts, een vrachtwagenchauffeur, een procesoperator, een paar ambtenaren, een bankmanager, een huisvrouw. Eén ding hebben ze gemeen: ze hebben onlangs afscheid van hun werk genomen of gaan dat binnenkort doen. Cursusleider Wijlaars benadrukt het belang van goed afscheid nemen. En het verschil tussen vrijwillig vertrek of een gedwongen einde aan de loopbaan. Karel (58) is teleurgesteld. Na 25 jaar trouwe dienst als chauffeur bij Sara Lee, werd hij weggesaneerd. Hij wacht nog steeds op zijn afscheidscadeau. Ook Laurens (60) had liever langer doorgewerkt. Na een reorganisatie bij Akzo Nobel moest hij met een

regeling naar huis. “Ik ben via de achterdeur vertrokken.” Een aantal cursisten heeft vanwege gezondheidsproblemen noodgedwongen het werk voortijdig moeten neerleggen.

Veel reizen, met de kleinkinderen optrekken, samen ‘leuke dingen doen’, vrijwilligerswerk; dat zijn de meest gehoorde wensen deze week. Het grootste deel van de groep heeft een lang arbeidsverleden en hoeft zich over de financiën geen zorgen te maken. “Het leuke van deze training is met lotgenoten over dit onderwerp te praten, zegt Fiep een paar dagen later op de Bergense golfbaan, waar de groep een clinic volgt. “En het dwingt je stil te staan bij de toekomst. En ook terug te kijken.” “Ik had gemengde gevoelens over deze cursus”, geeft Marijke toe. “Ik sta al vaak stil bij wat ik doe. Maar het is de moeite waard deze week. Het was lang geleden dat ik zo heb gelachen. En ik ga zeker golfen in de toekomst.”

Er zijn mensen die na een jaar hun draai nog niet hebben gevonden en mensen die overspannen raken van een overvolle agenda. Iedereen is op zoek naar een gevoel van welbevinden, vertelt trainer Wijlaars. “Hoe ga je de toekomst invullen? Ga je nu doen wat je werkelijk wilt?” Nadat de cursisten deze laatste cursusochtend meer of minder uitgebreid over hun toekomstplannen hebben verteld, benadrukt Wijlaars dat elke invulling goed is. “Besef dat je heel veel te bieden hebt.” “Ik kiek wel wat het wordt”, besluit financieel controller Wim in onvervalst Achterhoeks.

Marijke Roef: “Ik wil nog heel veel”

“Ik kijk terug op een zeer boeiend arbeidzaam leven in de kunst en cultuur. Sinds mijn scheiding in 1982 ben ik fulltime gaan werken. Dat was soms best zwaar naast de opvoeding van twee dochters. Maar het leverde me ook veel op. Ik ben nu 62 en wil op een andere manier van het leven gaan genieten. De vrijheid benutten om dingen op me af te laten komen. Reizen, sporten, golfen, meer tijd voor kinderen en kleinkinderen. Ik heb mezelf een half jaar rust gegund. Erna wil ik me wellicht als vrijwilliger aanmelden bij de SESAM-academie, die hoogopgeleide professionals bij maatschappelijke organisaties plaatst. Of ik ga bestuurlijk werk doen voor culturele instellingen. Het is niets voor mij op mijn lauweren te rusten en een gezapig leventje te leiden. Ik wil mijn talenten gebruiken. Alles uit het leven halen. Als alleenstaande is het sowieso belangrijk sociale contacten te onderhouden en nieuwe mensen te ontmoeten. Ik wil nog heel veel. Dat is spannend.”

Fiep van der Meulen en Arnold Rave: “Samen genieten van alle moois”

Fiep: “Ik heb er bewust voor gekozen nu, na 43 jaar, te stoppen met werken. Binnenkort ga ik met Arnold samenwonen. Op het gebied van werk, wonen en relatie breekt er nu een andere fase aan.” Arnold: “Ik vind het geweldig leerlingen alles over plantkunde bij te

brengen. Dat houd ik nog wel vijf jaar vol. Fiep en ik golfen, wandelen, fietsen én lachen heel veel samen." Fiep: "Ik ben klaar voor een nieuwe toekomst. Ik ben een vrijgevochten type; ik sta open voor nieuwe dingen. Ik had nog geen afscheid genomen van mijn collega's, of was al weer invalkracht bij een boekwinkel. Ook wil ik als als vrijwilliger in een hospice gaan werken. Ruim acht jaar geleden overleed mijn man. Het was een klap. Maar na een paar jaar besepte ik dat hij niets liever had gewild dan dat ik weer gelukkig zou worden. Hem los zou laten. Dat was het keerpunt in mijn leven." Arnold: "Dat vond ik het mooie van de cursus: dat iedereen zijn eigen achtergrond heeft en dat die bepaalt wat je verder van je leven maakt."

"Een grote vakantie?"

Trainer Adrienne Wijlaars van opleidingsinstituut Stavoor: "Het doel van de training 'Pensioen in zicht' is stilstaan bij een nieuwe fase in het leven. Stoppen met werken is heel ingrijpend. Ook voor de partner, de omgeving. Er kan een lege ruimte ontstaan. En het is niet altijd gemakkelijk daar een zinvolle invulling aan te geven. De een valt in een gat, de ander plant alles vol en een derde gaat met lang gekoesterde wensen aan de slag. Op het onderwerp pensionering rust een beetje een taboe. Het zou één grote vakantie zijn. Een feest om niet meer te hoeven werken. Dat is het niet altijd. Zeker niet in het begin. Tijdens de cursus gaan we in op wensen en verwachtingen. Talent gaat namelijk niet met pensioen. Waarom zou je na je pensionering ophouden je talent te gebruiken. Er een deksel op doen. De invulling van die nieuwe fase is heel persoonlijk. Maar stilstaan bij deze ingrijpende verandering geeft vaak nieuwe inzichten. Deze training is slechts een aanzet."

www.Stavoor.nl

www.hoezogermaniums.nl

Yvette van der Meer: Pensioen moet je doen. ISBN 90-80139-14-9

[Verschenen in 'Zin', november 2007]